

zich niet tegen den inhoud van de dogmatische beslissingen der Synode. Wel tegen het nemen van zoodanige beslissingen. Hij protesteerde tegen de vastlegging der bekende punten uit een oogpunt van vrijheid en van eenheid. Hij kwam op voor de vrijheid van theologische onderzoekingen en publicaties, zonder dat de onderzoeker zich vooral heeft te binden aan traditionele dogmatische formuleringen. Onze Gereformeerde vaders hadden in deze niet konsekwent gehandeld volgens hem. Zelf hadden zij strijd gevoerd tegen de leeropvattingen van hun dagen, maar die vrijheid hadden zij aan hun nazaten niet gegund. Op de Dordtsche Synode werden tegen het onderteekeningformulier reeds bezwaren ingebracht op grond van de libertas prophetandi (de vrijheid van „profeteeren“). Dit ideaal behoort thans te worden verwerkelijkt. Wel kan dit geen onbeperkte vrijheid zijn. Er moet nadelijke gebondenheid tegenover staan. En nu zou de Synode vruchtbaarder werk hebben verricht, indien zij het vraagstuk van vrijheid en ordelijke gebondenheid aan de orde had gesteld. De Doleantie heeft bijna louter strak confessionele elementen om zich verzameld. Thans is er echter een nieuw geslacht opgestaan. Daarmee moet worden gerekend. In elk geval is binding in deze kwesties niet geoorloofd.

Ook protesteerde hij uit een oogpunt van eenheid, waarmee hij dan niet bedocht de eenheid van alle Gereformeerden, maar de *communio sanctorum*, de eenheid van alle geloovigen.

Voorts ontwikkelt hij ook bezwaren tegen het herderlijk schrijven der Synode. Hij vraagt of de term „Woord Gods“ onder ons vaststaat. Alsook wat te verstaan is onder de autoriteit van de Schrift. Volgens hem moet op onomstootelijk wetenschappelijke gronden worden aangenomen, dat het Oud-Testamenteische wereldbeeld verkeerd is. Wat is in de Schrift Gods Woord? Moet er niet onderscheiden worden tussehen bast en kern? De zintuiglijke waarneembaarheid van de vier bekende gegevens plaats voor moeilijkheden. Hij verworpt haar niet. Maar hij wil het ook niet voor zijn verantwoordelijkheid nemen, dat wie een andere opvatting voor mogelijk houdt, Gods Woord aanrandt.

Waar het rapport over dit bezwaarschrift niet werd gepubliceerd, konden wij ons daarvan niet bedienen, maar wij hebben het hier zakelijk zoo goed ons mogelijk was, weergegeven.

In het degelijke rapport, dat door Dr Van Es was opgesteld en werd uitgebracht, werden de bezwaren weergelegd en werd tevens gewezen op onderscheiden bedenkelijke uitlatingen, welke in het bezwaarschrift voorkwamen en welke onze lezers zelf uit het bovenstaande al hebben opgemerkt.

De volgende konklusies werden eenparig aangenomen:

Ten eerste, de door Ds C. Vermaat ingebrachte bezwaren tegen de dogm.-exeg. beslissingen der Synode en enkele uitdrukkingen in haar „Woord van Vermaan“ als ongegrond af te wijzen. Ten tweede, ernstig af te keuren het gebruik van de bedenkelijke uitdrukkingen die in zijn bezwaarschrift voorkomen en in het rapport zijn aangewezen. Ten derde, de classis Bolsward te adviseeren afslag van Ds Vermaat een verklaring te vorderen, waarbij hij ten aanzien van de zintuiglijke waarneembaarheid van de bekende vier punten van het paradijsverhaal in Genesis 2 en 3, de beslissingen der Synode aanvraagt en behoort ten grondslag te bezigen van wat hij leert, en ten vierde, hiervan behalve aan Ds Vermaat, den kerkeraad van Makkum e.s. en de classis Bolsward mededeeling te doen, opdat deze verder met hem handele.

Wie durft, als hij deze konklusies nog eens leest, te beweren, dat de Synode „meest met twee maten“ en „water in den wijn“ heeft gedaan.

De persoon van Ds Vermaat maakte ongetwijfeld op alle Synodeleden een hoogst sympathieken indruk.

Toch week de Synode van de waarheid niet. Als het persoonlijk element ook maar eenigszins haar houding kon bepalen, zoo zij ten opzichte van Ds Vermaat wel naar een ander besluit hebben gezocht.

Maar ook nu bleek het weer, dat zij den persoon des menschen niet wilde aanzien, omdat zij niet mocht, wij de waarheid boven alles gaat.

Dat de Synode deze zaak niet zelf afdeed, vindt hiernu zijn grond, dat de classis Bolsward haar nog in behandeling had en wel aan de Synode om advies vroeg, maar dit geval niet naar de Synode ter afdoening voordroeg.

Ook hier dus een handelen naar vaste lijnen. Vol bewondering waren we voor de mooie, nobele houding, door de afgevaardigden van de kerk van Makkum, die met de afgevaardigden van de classis Bolsward op hun verzoek door de dogmatisch-exegetische commissie werden gehoord, aangenomen.

Meer mag ik er niet van zeggen.

— **Het eerste schaap.**

Men weet, hoe verschillende confessionele theologen de Synode van Assen hebben veroordeeld en het voor Dr Geelkerken hebben opgenomen.

Toch schijnen ook hun oogen open te gaan. Althans is er bij Ds Lingbeek een begin van te bespeuren.

Hij heeft het in „De Gereformeerde Kerk“ over

het vers „Weerspiegeling“, waartegen ook wij bedenkingen hebben geopperd.

En dan schrijft hij:

Reeds tegen dat weer uitzenden van Gods Geest moeten wij bezwaar maken.

Wij herinneren ons, dat eens een dominee in Amsterdam op het Pinksterfeest zich ongeveer zoo had uitgelaten, dat God nu opnieuw den Geest mocht zenden of dat de Heere daar op dat oogenblik in de kerk den Geest had uitgestort.

En toen zei Dr Hoedemaker: dat is eenvoudig een verloochening van wat God de Heere eenmaal heeft gedaan, toen Hij den Heiligen Geest der belofte aan Zijne Kerk heeft gezonden.

Maar nog meer bezwaar hebben wij tegen het tweede couplet, den tweeden regel:

„ons heil hangt niet af van historische feiten.“

Dat is nu waarlijk een verloochening van de meeste artikelen van de apostolische geloofsbelijdenis! Waarlijk, er dreigt een lesuw, ook aan dien kant van den weg!

Wijst dit lang niet malsche oordeel niet op een kentering?

Het eerste schaap is al een eindweegs de brug op geloopen.

Wij hopen, dat het er ook over zal komen en dat anderen het zullen volgen.

Want het is toch eigenlijk al te dwaas, dat Gereformeerden en Confessionelen over deze kwestie verschillen, tenminste wat den dogmatismen kant betreft.

— **Het getal nieuwe theologische studenten.**

Ook dit jaar is de aanwas van theologische studenten aan de Theologische School en de Vrije Universiteit weer aanzienlijk.

De Theologische School schreef er 30 nieuwe in, de Vrije Universiteit op 22 September reeds 38, terwijl er in den regel tot 20 October nog bij komen, zoodat het cijfer voor de Vrije Universiteit nog niet als definitief kan worden beschouwd.

Hoe het met Kampen was, weten we niet, maar de drang om theoloog te worden, was te Amsterdam al bijzonder groot.

Niet minder dan 27 jonge menschen hadden zich voor het Admissie-examen aangemeld, waarvan er evenwel slechts 13 konden worden toegelaten.

Intusschen maken we er ons nog niet te bezorgd over, dat er weldra kandidaten te veel zullen zijn.

Nog altijd vereenigen sommige kandidaten vele beroepen op zich.

Wel herhalen wij den wensch, dat niemand uit bij-oogmerken den Dienst des Woords zal begeeren.

Als men, omdat overal elders een teveel aan werkkrachten is, het predikambt begeert, zal dit en voor den persoon in kwestie en voor onze kerken op teleurstelling uitloopen.

Het predikambt worde niet verlaagd tot een broodwinning.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Adverteeren in „neutrale“ bladen.

Een onzer lezers, v. K. te A., zakenman, en in 't belang van zijn handel genoodzaakt tot adverteeren, vraagt m'n oordeel over het adverteeren in z.g.n. neutrale bladen.

Ik kan er inkomen, dat een christen, die — en andere christenen mogen er niet zijn — ook in zijn zaken-doen een goede conscientie voor God begeert te houden, met deze vraag kan „ziften“.

Aan den eenen kant stoort de handel, als eén der vormen van het algemeen-menschelijke gemeenschapsleven, zich niet, en behoeft hij zich ook niet te storen, aan de grenzen, die de beginselen op godsdienstig, kerkelijk, maatschappelijk, politiek en ander terrein, tussehen de zonen van eenzelfde volk en de leden van eenzelfde saamleving trekken; vraagt men op de markt niet naar elkaars geloof of ongelooft, en doet wie God vreest er met een goede conscientie zaken met de lieden der wereld. En aan den anderen kant moet een christen ook in zijn zaken-doen christen blijven, d.w.z. toezien, dat hij den band aan Christus en aan het Koninkrijk Gods nooit verloochene; niet alleen door in al zijn handelingen zich te laten leiden door den eisch der gerechtigheid en het gebod der naastenliefde, maar ook door ervoor te waken, dat hij, in het zoeken van zijn voordeel, niet op eenigerlei wijze in dienst trede van wat de eere van Christus en het Koninkrijk Gods tegenstaat.

En bij dit laatste komt dan óók aan de orde de vraag naar het geoorloofde van het adverteeren in z.g.n. neutrale bladen.

Nu moeten we daarbij, naar het me voorkomt, beginnen met onderscheid te maken.

Want al is er, als we de dingen uit hun diepsten wortel ophalen, geen enkel blad strikt-neutraal — reden waarom ik ook schreef van „z.g.n.“ neutrale bladen — er is toch onderscheid.

Naast „neutrale“ bladen die zich verkapt of openlijk in dienst stellen van anti-christelijke beginselen en praktijken, zijn er óók — 'k denk aan de Advertentiebladen, zooals we die op het platteland voor een complex van dorpen, en in onze groote

steden voor bepaalde stads-buurtten hebben, — die geen propaganda van beginselen of richtingen bedoelen, maar zich enkel in dienst stellen van de reclame. Ook daar — ik weet het bij ervaring — kan dan juist de „neutraliteit“ wel eens zeer bedenkelijke gevolgen hebben voor den inhoud, en het voor een christen een gewetensvraag doen worden, of hij door er in te adverteeren, zulk een blad mag steunen. Doch in den regel zal men op dit bezwaar niet stuiten, of het, bij ernstig en bezonnen optreden uit den weg kunnen ruimen.

In het algemeen kan men, naar m'n oordeel, bij gemis van een christelijk blad, dat den kring bestrijkt, dien men wil bereiken, van zulke advertentie-bladen wel gebruik maken.

Doch heel anders staat het geval met bladen, die, al mogen ze „neutraal“ heeten, ver van neutraal zijn; die beginselen, overtuigingen, richtingen en praktijken propageeren, diametraal ingaande tegen de christelijke.

Niet alsof men door in zulk een blad te adverteeren, zich verantwoordelijk stelde voor al wat het in zijn leaders aan de markt brengt.

Dáaraan denkt niemand.

Zelfs is het denkbaar, dat een advertentie — 'k denk b.v. aan de aankondiging van christelijke propaganda-vergaderingen of van christelijke propaganda-lectuur (waarom vinden we die zoo weinig in „neutrale“ bladen?) — de bestrijding bedoelt van de valsche beginselen, die het blad vertegenwoordigt.

Maar omdat men door zulk adverteeren het blad zelf, en dus ook de principes in wier dienst het staat, helpt steunen.

Het is toch van algemeene bekendheid, dat onze dag- en weekbladen van de abonnementsgelden onmogelijk kunnen bestaan; dat ze het van de advertenties moeten hebben.

Al onze groote bladen danken hun bloei aan de advertentierubriek.

Het mes van de advertenties snijdt naar twee kanten tegelijk.

Vooreerst brengt het geld in 't landje; en in de tweede plaats verhoogt het de attractie en, in gelijken tred daarmee, het abonnenten-tal.

En het is juist het gebrek aan advertenties wat onze christelijke dag- en weekbladen onlaag houdt.

Aan degelijkheid van inhoud ontbreekt het doorgaans niet; maar, de advertenties laten het zitten. En dit maakt, dat de overige inhoud zich niet uitzetten kan naar verhouding van de groeiende behoefte aan voorlichting bij de lezers.

En hier raken wij, christenen, nu in 't gedrang. Niet maar met onze liefde voor „onze bladen“ en voor de mannen, die er dag aan dag hun krachten, die er hun leven aan wijden; ook niet enkel met onze geestdrift voor onze partij, of groep, of richting — maar met onze roeping voor het Koninkrijk onzes Gods, voor het welzijn van ons volk, voor de behoudenis der ziele, en met onze begeerte om die roeping te vervullen.

En dan komen vragen op, als v. K. me steed. Doch is dan het antwoord wel moeilijk te vinden? Is het wel moeilijk te vinden, als we de dingen zóó groot en zóó ernstig nemen, als ze inderdaad zijn?

Als niet onze eigene zaak, niet eenig geldelijk voordeel, maar de zaak onzes Gods en het geestelijk belang onzes volks voor ons als maatstaf geldt voor onze gedraging?

Dan is er immers een antwoord in het woord onzes Heeren Jezus; „Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en alle andere dingen zullen u toegeworpen worden“?

Offers?

Ja, offers zullen hier gebracht moeten worden. Maar wie meent er, dat Jezus kortzichtig genoeg was, om dat niet te begrijpen?

Heeft Hij niet altoos ieder, die Hem volgen wilde, met nadruk voorgehouden, dat wie Hem volgen gaat, volgt om te offeren?

Offers?

Maar als we om Profeten te zijn, die Zijn Naam belijden en Zijn Woord uitdragen in de wereld, moeten beginnen met Priesters te wezen, die hun kruis opnemen en Hem navolgen?...

En als we nu, door ons niet te willen verloochenen, het offer eens groter maakten, dan het behoefde te zijn?...

Inderdaad, we schijnen het te doen.

Althans, als juist is — en ik heb geen grond om er aan te twifelen — wat ik niet lang geleden ergens las, — 'k geloof het was in de „Standaard“ — dat zoo alle christenen het kloek besluit namen, om hun advertenties in onze christelijke bladen te plaatsen, al onze bladen niet alleen met eere zouden kunnen bestaan, maar ook oneindig beter hun taak zouden kunnen vervullen in de voorlichting en bearbeiding van ons volk.

Inderdaad, ik geloof, dat de vraag van v. K. een kwestie aanroerde, die voor onzen strijd van 't grootste gewicht is.

Lant alle christenen er zich ernstig rekenschap van geven. Als ieder den weg volgt, dien de band aan het koninkrijk Gods hem wijst, zullen de offers die gebracht moeten worden, heel wat minder groot blijken dan ze schijnen.

Om misverstand te voorkomen, moet ik hier evenwel nog iets aan toevoegen.